

KUNIGO JUOZAPO ŠIPAUSKO PASAKYTAS PAMOKSLAS ŠV. KAZIMIERO GARBEI

Parengė ALGIMANTAS KATILIUS ir DR. PAULIUS SUBAČIUS

Pamokslas apie Šv. Kazimierą neilgas ir, atrodo, nekalto religinio turinio, bet užkliuvo valdžios pareigūnams¹. Veiverių bažnyčioje 1872 m. kovo 4 d. pasakęs šį pamokslą kun. Juozapas Šipauskas (Szypowski) turėjo nemažonumų. Dėl to įvade prie spausdinamo pamokslo reikia rašyti apie du dalykus. 1. Kodėl užkliuvo Šv. Kazimiero asmuo? 2. Kaip nukentėjo pamokslą pasakęs kunigas?

Šv. Kazimiero vardas ir ypač šio Šventojo kultas Rusijos imperijoje nepatiko įvairiems cenzoriams. Giesmėse, jo biogramose ir kitoje religinėje literatūroje Šv. Kazimieras buvo vaizduojamas kaip kovotojas su „schizma“, neleidęs statyti naujų ir remontuoti senų cerkvių. Kliuvo ir už tai, kad Šv. Kazimierui priskiriami stebuklai įvyko lietuvių ir lenkų kariuomenės kovose su rusais². Po 1863 m. sukilimo numalšinimo Vyriausioji spaudos valdyba griežtino cenzūros taisyklės. Šios valdybos 1869 m. cirkuliario antroje punkte sakoma: „Tarp šventųjų negali būti minimi pravoslavų tikėjimo persekiotojai“³. To paties cirkuliario šeštame punkte nurodoma: „Tarp lenkų šventųjų neleisti įtraukti vardų lietuvių ir baltarusių karalaičių bei kitų asmenų, o tokius perkelti į bendrą skyrių – lotynišką (латинский)“⁴. Po trejų metų jau kitame Vyriausiosios spaudos valdybos rašte, kuriame svarstoma klausimai, susiję su rusų kalbos vartojimu katalikų pridėtinėse pamaldose, konstatuojama, kad pagal 1869 m. balandžio 10 d. cirkuliario minėtus du punktus katalikų šventieji cenzūros išbraukti iš rusiško (taip pat len-

---

¹ Publikuojamas pamokslas saugomas Lomžos vyskupijos archyve (ADŁ), sign. II 245.

² Z. Medišauskienė, *Rusijos cenzūra Lietuvoje XIX a. viduryje*, Kaunas, 1998, p. 239.

³ Vyriausiosios spaudos valdybos cirkuliaras Sankt Peterburgo cenzūros komitetui, Nr. 1189, 1869 04 10, Rusijos istorijos archyvas Sankt Peterburge (RVIA), f. 777, ap. 2, b. 10, l. 21. Naudotasi šio dokumento mikrofilmu, kuris saugomas Lietuvos istorijos instituto rankraštyne (LIIR), f. 5–202/40.

⁴ Ten pat, l. 21^a.

kiško ir lietuviško) šventųjų teksto, bet toliau minimi tarp visų šventųjų (lotyniškųjų), jų garbei meldžiamasi, duodami vardai naujagimiams ir kas svarbiausia, kad šiems šventiesiems bus skaitomos maldos rusiškai pridėtinėse pamaldose⁵. Toliau dar įdomiau, todėl pateiksime ilgesnę citatą iš rašto: „Vyriausybė, pripažinusi naudinga leisti vartoti rusų kalbą pridėtinėse Romos katalikų pamaldose, nenorėjo šiuo atveju daryti kokių nors pakeitimų arba apribojimų pačios Bažnyčios apeigų tvarkoje. Prie minėtų aplinkybių iš kalendoriaus cenzūros pašalinimas kai kurių šventųjų, viešai ir negrįžtamai pripažįstamų ir garbinamų Katalikų Bažnyčios Rusijoje, atves tik prie to, kad įdiegs mūsų Romos katalikams nepasitikėjimą tomis knygomis, kurios sulauktų panašių cenzūros pertvarkymų ir dėl to verstų juos vengti jas naudoti ir sustiprintų užsienyje spausdintų religinių knygų kontrabandą. Tokiu atveju Ypatingojo Komiteto keliamas tikslas nebus pasiektas ir gimtoji rusų kalba nepasieks pageidaujamo paplitimo rusų Romos katalikų tikėjimo reikaluose“⁶. Aiški situacija – kas gerai vienu atveju, visai netinka kitu atveju. Dėl to anksčiau minėto 1869 m. cirkuliario 2 ir 6 punktų taikymas, cenzūruojant rusų kalba spausdinamas Romos katalikų religines knygas, Vyriausiosios spaudos valdybos buvo atšauktas⁷. Iš to, kas pasakyta, susidaro gana aiškus vaizdas, kaip oficialiai Rusijos imperijoje buvo vertinamas Šv. [Kazimieras](#) ar tokie šventieji kaip Šv. [Stanislovas](#), Šv. Juozapas [Kuncevičius](#).

Kun. Juozapas [Šipauskas](#) gimė 1829 m. lapkričio 9 d. Igliaukos parapijoje. Marijampolėje baigė keturias klases ir 1849 m. rugsėjo 20 d. pradėjo mokytis Seinų kunigų seminarijoje. Pagal seminarijoje pildytus anketinius duomenis, J. [Šipauskas](#) buvo kilęs iš bajorų⁸. Kunigu iššventintas 1853 m. gruodžio 31 dieną. Kur kunigavo tik po seminarijos baigimo, nežinoma, 1858 m. – vikaras Gražiškiuose, 1863 m. – vikaras Gižuose. Kada kun. J. [Šipauskas](#) pradėjo dirbti Veiveriuose, nežinoma. Elenche 1872 metams nurodoma, kad kun. J. [Šipauskas](#) yra vikaras Veiveriuose, o kun. Kazimieras [Gilius](#) (Gyls) – pedagoginių kursų tikybos ir moralės mokytojas⁹. Po iškėlimo iš Veiverių dirbo administratoriumi Veisiejų parapijoje. Nuo 1878 m. buvo

⁵ Vyriausiosios spaudos valdybos raštas Sankt Peterburgo cenzūros komitetui, Nr. 1616, 1872 04 20, RVIA, f.777, ap. 2, b. 20, l.16^a. Naudotasi šio dokumento mikrofilmu, LIIR, f.5-202/40.

⁶ Ten pat, l. 17--17^a.

⁷ Ten pat, l. 18.

⁸ ADL, sign. II 104, lapai nenurodyti.

⁹ Elenchus cleri saecularis ac regularis dioecesis Sejnensis seu Augustoviensis pro anno Domini 1872, p.15.

Skriaudžių parapijos administratoriumi, vėliau ten gyveno kaip emeritas; Skriaudžiuose ir mirė 1906 m. gegužės 28 dieną¹⁰.

Archyvinėje byloje, kurioje išlikęs kun. J.Šipausko pamokslas, yra duomenų ir apie tai, kaip civilinės valdžios institucijos reagavo į šį pamokslą, pasakytą Veiverių bažnyčioje, ir kokių priemonių privalėjo imtis Seinų vyskupijos vyresnybė. Iš tikrųjų skandalas gal būtų ir nekilęs, jeigu Veiveriuose nebūtų veikę dvimečiai pedagoginiai kursai, kurie tais pačiais 1872 m. buvo pertvarkyti į trejų metų mokytojų seminariją.

Įvykusio nesusipratimo aplinkybes geriausiai nusako pats kun. J.Šipauskas¹¹. Veiverių pedagoginių kursų inspektorius vadovas Aleksiejus Jurkevičius-Puzanovskis apskundė kun. J.Šipauską Suvalkų mokyklų direkcijos direktoriui, nes pagal kai kurių mokinių pranešimus inspektoriumi paaiškėjo, kad jo pamokslas, pasakytas Šv. Kazimiero dieną, buvo įžeidžiantis mokinius, mokyklą ir valdžios siekius. Dėl šio skundo balandžio 8 d. pas kunigą atvyko policijos viršininkas. Jo pageidavimu, nieko nepaaiškinus, buvo atimtas pamokslas teksto originalas; kopiją kun. J.Šipauskas pridėjo prie konsistorijai siunčiamo rašto. Kaip tik ši pamokslas kopija išliko ir čia dabar publikuojama. Iš policijos viršininko pateiktų klausimų paaiškėja, kad kun. J.Šipauskas buvo labiau apklausinėjamas ne dėl pasakymo pamokslas, bet dėl santykių su pedagoginiais kursais, ypač su inspektoriumi ir kitais mokytojais. Be to, vienas iš inspektoriaus pageidavimų buvo tai, kad pedagoginių kursų tikybos ir moralės mokytojas Kazimieras Gilius būtų ir Veiverių bažnyčios administratoriumi. Gal čia įtakos turėjo faktas, kad vienas iš pedagoginių kursų mokytojų buvo tikybos mokytojo bendrapavardis Jurgis Gilius¹². Todėl kunigas J.Šipauskas savo rašto pabaigoje daro išvadą, kad jį iš Veiverių visai stengiasi išstumti pedagoginių kursų inspektorius¹³.

Suvalkų gubernatorius, gavęs iš mokyklų direkcijos duomenų apie kun. J.Šipausko įtemptus santykius su auklėtiniais ir pačiais Veiverių pedagoginiais kursais, – o tai galėjo neigiamai paveikti mokymo eigą, – paprašė Seinų vyskupijos administratorių, kad kun. J.Šipauską perkeltų į kitą parapiją¹⁴. Savo atsakyme gubernatoriui vyskupijos administratorius negailėjo pa-

¹⁰ Elenchus cleri saecularis ac regularis dioecesis Sejnensis seu Augustoviensis pro anno Domini 1907, p.54.

¹¹ Kun. J.Šipausko raštas Seinų vyskupijos generaliniam konsistoriumi, Nr. 4, 1872 04 10, ADL, sign. II 245, lapai nenumeruoti.

¹² Памятная книжка Сувалкской губернии на 1872 год, Сувалки, 1872, с. 102.

¹³ Ten pat.

¹⁴ Suvalkų gubernatoriaus slaptas raštas Seinų vyskupijos administratoriumi, Nr. 19, 1872 04 26, ten pat, lapai nenumeruoti.

gyrimų kun. J. Šipauskui už jo gerą darbą įvairiose parapijose dirbant vikaru ir teigė, kad šis kunigas nusipelnęs geresnės vietos ir aukštesnių pareigų, bet paprašė jį palaikyti Veiveriuose, kol atsiras tinkama vieta¹⁵. Tačiau Suvalkų gubernatorius, paveiktas Suvalkų mokyklų direkcijos vadovybės, nekantavo, kad kun. J. Šipauskas kuo greičiau paliktų Veiverius¹⁶. Niekur nedingsi, vyskupijos vyresnybė turėjo pasiduoti Suvalkų valdininkų spaudimui ir perkelti kun. J. Šipauską į kitą parapiją. Pats kun. J. Šipauskas pageidavo vykti į Plutiškių parapiją¹⁷, bet buvo paskirtas į Veisiejus. Tuo ši istorija ir baigėsi.

Originalą sudaro 2 nenumėruoti lapai, 4 puslapiai (recto-verso, recto-verso).

Publikacijoje į dabartinius atitikmenis keičiamos grafemos ir digrafai <l>, <w>, <z>, <sz>, <cz> (išskyrus asmenvardį), sporadiškai pasitaikanti ilgoji <f> ir sudvigubinta <ss>. Pagal dabartines taisykles rašomi žodžiai drauge ir skyrium, asimiliuotos priebalsės, jotas, /e/ ir /ei/ po minkšto priebalsio, nosinės raidės. Užrašė nevirtotos <ū> ir <ė> įvedamos, šen ten kaip <o>, <e> užrašyti (monoftongizuoti?) /uo/, /ie/ (pastarasis ypač galūnėse) ir kaip <i> pažymėtas ilgasis /ī/ pertvarkomas pagal bendrinės kalbos normą, išskyrus atvejus, kai galimas leksinis įvairavimas (*svietimoteriaunykai*). Sunorminta įvairuojanti dalelytės ir priešdėlio *ne/nie, ne-/nie, prielinksnio ir priešdėlio prie(š)/pre(š), prie-/pre-* rašyba. Stengtasi išlaikyti visas morfologines, leksines ir sintaksines originalo ypatybes.

Toliau paaiškinami kurie ne kurie žodžiai.

ablubenčius – <i>sužadėtinis</i>	bezbažnas – <i>bedievis</i>
ale – <i>bet</i>	bezpečnas – <i>saugus</i>
almužna – <i>išmalda</i>	biednas – <i>neturtingas</i>
afiera – <i>auka</i>	bile – <i>nors</i>
apryč – <i>be</i>	bo – <i>nes</i>
atmainyti – <i>pakeisti</i>	bovytis – <i>žaisti</i>
bagočius – <i>turtuolis</i>	cnata, cnatnykas – <i>dorybė, dorybingas</i>
	<i>asmuo</i>

¹⁵ Seinų vyskupijos administratoriaus raštas Suvalkų gubernatoriui, Nr. 584, 1872 05 23 /06 04, ten pat, lapai nenumėruoti

¹⁶ Suvalkų gubernatoriaus raštas Seinų vyskupijos administratoriui, Nr. 1452, 1872 06 15, ten pat, lapai nenumėruoti.

¹⁷ Kun. J. Šipausko raštas Seinų vyskupijos generaliniam konsistoriui, Nr. 6, 1872 08 05, ten pat, lapai nenumėruoti.

čėsas, čėsai – laikas, laikai	pijokas – girtuoklis
čystata – nekaltybė	priklodas – pavyzdys
dormai – veltui	raspustauti – neatsakingai elgtis, pa-
dūšia – siela	leistuvausti
griekas – nuodėmė	roda, rodyti – patarimas, patarti
koronė, koroti – bausmė, bausti	rozas – kartas
let – vos	slūžyti – tarnauti
locnastis – nuosavybė	smertis – mirtis
majantkas – turtas	spaviednė – išpažintis
majestotas – didybė	stonas – šeimyninė padėtis
marnavoti – be tikslo leisti	svietas – pasaulis
mislis – mintis	šėnavoti – saugoti, gerbti
možna – galima	tavoriščystė – bendruomenė, draugi-
navet – net	ja
okazyja – proga	trotyti – švaistyti
pabažnumas, pabažnas – pamal-	uliovoti – linksmintis, puotauti
dumas, pamaldus	umartvenija, umartvinti – kūno
padabnas – panašus	marinimas, kūnq marinti
pakarnas – paklusnus	unaras – puikybė, išdidumas
pakūta, pakūtnas, pakūtavoti –	uvožoti – pastebėti, atkreipti dėmesį,
atgaila, atgailaujantis, atgailauti	laikyti, gerbti
panystė – mergystė, nekaltybė	uživoti – eikvoti, naudoti
pašėnavonė – pagarba	užsarmatyti – sugėdinti
patapas – tvanas	velei – verčiau
patronas – globėjas	zbitkavoti – išdykauti, neatsakingai
pažitkas – nauda	elgtis
pevnas – vienas	znočij[i]mas, znočyti – reikšmė,
	reikšti

Kopija

Jeslė S. Casimiro d. 11. Mart 1892a

„Tegut bus pajarjutas stromas, ir
swakes urdeklos rankose jiu“ L. c. 12.

Turete pajarjutas stromas, ruzerijone Dewasi inkam,
ira taj piarqaleke wiusus piaktus pagundimus sawo
kano, suwadike piaktus murus ir wiusus palinkimus
sawo walus in piakta, ruzeriu katbant, susidajkite nog
wisokiu grietu — Turete swakes urdeklos rankose sa-
su, ruzerije jogej rejke metektaj saugotis wiso piakto,
ale da rejke darite giaraj, wisokioj pabaencij apsi-
maji ir onatomis kajjo swakemis suwiste swictuj
ir Dewote graiu priktoda ir sawies kilicemis. —

Tuot ruzeriu kasrto swecto Marimierus suwstas mis
Diewos patronas suprate giaraj ir irupide, uworoki-
metektaj kaks to buvo giwaminas.

f: Marimierus S. buvo sunumi Marclaus, ant didelio
duaru, tarp dideliu pomu ir mokitu swis swictu urau,
gitas, o wienok uworojo sawe, ir pakarna karna Bonu
Diewo, nog marimius sawo pradajo Sami stwike, sa-
biause uz wicka 2. milete, garbindamas 2. Orisaki-
mus Lojo ir Casimirus S. gildidamas; Tuom taj pa-
kaznumu sawo kajjo swake swicike swictuj ir dabar
duoda priktoda wisem ponam, wisiem mokitem idant
garbinta Bonu Diewo ir to priaktimus uzdajkite tej-
pusgi — ale wienok irupacink rejke taj, jogej Marime-
rus S. tuom sawo priktoda usarmateji mewicena swi-
jadimej. pona ir mokita swicike mekmaniti pabaonuma
ir priaktimus Bonu Diewo ir Casimirus S. — Marime-
rus S. Marclaus! gildidamas ant uwajo pre. duru ba-
zinicis meldesi pre. Diewo, o dabar bile graiau pasiz-
redias, bile tiek pamokitas ir pakrowezet gali, jau
medroista public ant mialu presz at. foriu, presz Diewo
sutwicartoja ir Sigantoja sawo M. kaktwamente

11 245

urlypta

KopiaFestis S. **Casimiri** d. 4. Mart 1872 a.¹

„Tegul bus perjuostos strėnos jūsu, ir
žvakės uždegtos rankose jūsu“ L. c. 12.²

Turėtie³ perjuostas strėnas, znočijme dvasiškam, yra tai pergalėtie visus piktus pagundymus savo kuno, suvaldytie piktus norus ir visus palinkimus savo valios in pikta, žodžiu kalbant, susilaikytie nuog visokio grieko –⁴ Turėtie žvakes uždegtas rankose savo, znočija! jogei reikia ne tiktai saugotis viso pikto, ale da reikia darytie gerai, visokiais pabažnais apsiėjimais ir cnotomis kaipo žvakėmis švietie svietai ir duotie gražų priklođą iš savęs kitiemis⁵. –

Tuos žodžius Rašto Švento **Kazimierus**⁶ šventas! šios dienos patronas! suprato gerai ir išpildė, uvožokime tiktai! koks Jo buvo gyvenimas.

- 1° **Kazimierus** S.⁷ buvo sūnumi Karaliaus, ant didelio dvaro, tarp didelių ponų ir mokyčių šio svieta užaugytas, o vienok uvožojo save už pakarną tarną Pono Dievo, nuog mažumos savo pradėjo jam slūžytie, labiausia už viską Jį mylėtie, garbindamas Jį, Prsakymus Jojo ir Bažnyčios S. pildydamas; tuom tai pabažnumu savo kaipo žvake⁸ švietė svietai ir dabar duoda priklođą visiem ponam, visiem mokytiem ! idant garbintų Poną Dievą ir Jo prisakymus užlaikytų teiposi – ale vienok išpažintie reikia tai, jogei Kazim[er]us S. tuom savo priklođu užsarmatyja ne vieną šioj gadynėje poną ir mokyčią svieta niekinantį pabažnumą ir prisakymus Pono Dievo ir Bažnyčios S. – **Kazimierus** S.Karalius! gulėdamas ant veido prie durų bažnyčios meldėsi prie Dievo, o dabar bile gražiau pasirėdęs, bile kiek pamokytas ir pakrevezot[is] gali, jau nedrįsta pultie ant kelių preš altorių, prieš Dievą sutvertoją ir Išganytoją savo SS.⁹ Sakramente //

¹ =Šv. **Kazimiero** iškilmei, 1872 m. kovo 4 d.

² Lk 12, 35.

³ Čia ir toliau infinit. su formantu –*tie* (~-ti).

⁴ Čia ir toliau brūkšniu žymėta sakinio, o tašku ir brūkšniu – pastraipos pabaiga.

⁵ Čia ir toliau pl. dat. su senovine galūne (~-iems).

⁶ Linksniojama pagal lotynišką formą pritaikius (*i*)u kamieno paradigą.

⁷ =Šv.

⁸ Prob. instr. sg., vel *žvakė*.

⁹ =Švč.

uzlepta, stovi nerose be jokios pasien aušros namuose. Dievo siūpdomasis ir mo višas puses dajridamas — Kazimieras S. didelo unaro rimogus, pūtas grašiu onata, o vienok umartawinta ir pakutona wiade giviamina, o dabar bile Mick aukortemio unaro ir moketo rimogus, nors su jokia mešiam onata pūas gorte negaletu, o jau per mick jam usios pakutos, ne reikt jam pasmiko, mūdos, spawicūnos, Kazimieris S. redziū' wienu, daug ir a mokitu ir bebaunu — ale taj ne moketas ir a keltas — tokias moina pawadink, mo kiti ale nedamowite — bo kajjo kelta pūwnas irawinzingas „Mizij mokito atkoline rog Diewo, o daug mokito irtina pre Diewo“ — Dettoji rende melkimas ir prasnikime bawto Kazimieraus idant tiej kajjo pats sawo grašiu priktowu swicere, swietuj, kajji ir praawtu Dawia bawta ir apowietima det wiau mo kitu swiete, idant tie mie papūktimima, ale grašiu priktowa duote kiltom galletu. —

2. Kazimieras S. kajjo sunus Karclus, buwo bagotas, tūroje turtus didelus kuris galejo pagat sawo wala ir mora, wisiwote, ale wienok skajtoime bo giviamime, jogej nie rudi kawojo, tu sawo turtu mie marnawo mie nekatingaj mitrotijū ne prageru, bo rinojo jogej „kajjo wo wagi, swietimoteriaumikaj... teji ir pipokaj, ne sp-tures dangaus Karabakas“ Dettoji buwo mitasiridmga, gausingus duodamas etnūrnas, gialbejo biednus, papazinas dare afioras — Inom sawo apreisimu, tuom priktowu kajjo riwaxe swicere det tawias šerinas pagoziau suw swiete, motina tawu Kazimierus S. kajji turi usiwote turtu sawo, mie wienas piwtkas kuris turtu ir marnawo mēre jachingaj skelika, kulti; mie kienu kito tiktaj sawo prageru, kas man wi taj gat ka pasakite? ale atsakau tau; jogej S. Kazimierus teji ne dare, kad butu pipoku, butu bawtu mie pasiti. Ohas — atsakau da, jogej mājatkas kuri turi; mie wa

užslėptą¹⁰, stovi ne rozą be jokios pašėnavonės namuose Dievo šyp-sodamasis ir ing visas puses dairydamasis – Kazimierus S.l, didelio unaro žmogus, pilnas gražių cnatų, o vienok umartvintą ir pakūtną vedė gyvenimą, – o dabar bile kiek aukštesnio unaro ir mokslo žmogus, nors su jokia mažam[!] cnata pasigirtie negalėtų, o jau perniek jam visos pakūtos, nereik jam pasnyko, maldos, spaviednės, bažnyčios S.l žodžiu vienu, daug yra mokytų ir bezbažnų – ale tai ne mokslas yra kaltas – tokius možna pavadintie, mokytil ale nedamokyti – bo kaipo kalba pevnas išmintingasl „Mažai mokslo atitolina nuog Dievo, o daug mokslo artina prie Dievo“ – Dėl to gi šiande¹¹ melskimės ir prašykime Švento Kazimierausl idant Jisail kaipo pats savo gražum¹² priklodu šviečia svietui, teip išprašytų Dvasią Šventą ir apšvietimą dėl visų mokytų sviete, idant tie ne papiktinimą, ale gražų priklođą duotie kitiem galėtų. –

20 Kazimierus S., kaipo sūnus Karaliaus, buvo bagotas, turėjo turtus dideliusl kuriuos galėjo pagal savo valią ir norą uživotie, ale vienok skaitome Jo gyvenime, jogei nezbitkavojo, tų savo turtų nemarnavojol nereikalingai netrotijol nepragėrė, bo žinojol jogei „Kaipo vavgys, svietimoteriaunykaik!... teip ir pijokai neapturės dangaus karalystės“¹³l dėl to gi buvo mylaširdingu, gausingas duodamas almužnas, gelbėjo biednus, pabažnas darė afieras – Tuom savo apsiėjimu, tuom priklodu kaipo žvakė šviečia dėl tavęs!l kožnas bagočiau šio svieto, mokina tave Kazimierus S.l kaip turi uživotie turtu savo, ne vienas pijokasl kuris trotiji ir marnavoji nereikalingai skatiką, kalbi, ne kieno kito!l tiktai savo prageriu, kas man už tai gal ką pasakytie? ale atsakau tau, jogei S. Kazimierus teip nedarė, kad būtų pijoku, būtų šventu nepasilikęs – atsakau da, jogei majantkasl kuri turi, ne yra //

¹⁰ Užrašo nuoseklumas šaltinyje visais atvejais pažymėtas vieno žodžio kustodais.

¹¹ ~šiandien.

¹² Čia ir toliau sg. instr. formantas *-um* (~-iu).

¹³ 1 Kor 6, 9-10.

Šaj tuometis tauo ale Sono Dievo, nie pagat sawo
 kada wala turi uiwote ale pagat wala Sono Dievo-
 Marimierus I. Kada kiti ulewojo ir linkomaj, bowi-
 jasi; Šaj tada ktupodanis pre durnu bazimierus mkt-
 les nawet isse mieldec pre Sono Dievo - Dettoji ap-
 swiewitw tuwm priktodeu Marimieraus I. Moiwias imo-
 gau, ne trodik nejimaj atku nej usso Dormaj, ale
 to wriku teji uiwote, kad butu su pasiktu det
 saworiu wikes rimomis ir su garbe Sono Dievo. -

3^z Marimierus I. buwo miktatlas wisse Sono Dievo mi-
 tiktaj ant dusnis ale ir ant kuno, teji kiti enata
 kurin buwo pitmas, samawujo miuypaschitaj enata
 uistatus arba purnites - Kada rudiyo Sam Daktaraj
 atomajnik atone det uatjajkimo awijnafos ir pra-
 ilgjinimo giuianimo, aprinko saw wialej smerti
 miegu grieka - atake: szalin su sawo rudoimis, at-
 neschte man wialej graba, tequt wialej acigulaw
 jone miktatibej, megu kad itouze pres sawo abbe-
 benisim Busa sumorotas grieku - Štaj priktodes
 det wien jaunikajiej ir farmos, aprinkite saw
 wialej smerti miegu grieka - atakikik gundan-
 aemna rudiyo I. Marimieraus, szalin su rudoimis!
 Mariomis Diewa mano galeni wirustinke ir dusnia
 prapudete - gundanis mieli atmekite drazem
 rudiyo Busa Sono "szalin szetone" wien am Die-
 wuj iturimi ir I. mileria - daugotikes mieli, rudiyo,
 darbu miedridencaria ir wistini okanyje nebez pa-
 wome det teji brangis enates nekattibes, o asturesik
 garbis ir karuna patromu awis drowos Marimieraus
 Diewko - Majpo enata miktatibes mieta ira Maise
 Sono Dievo, teji miuypaschitaj sumtus ira griekas
 priesingas Štaj enataj, - a prapir Maromus dusnis po
 smert, Diewas tankiej ir smutkej koruje meinat-
 mikus ir ant miu swieko - Atka sudomntaj sudraginti

11245

tai locnastis tavo[^l] ale Pono Dievo, ne pagal savo tada valią turi uživotie[^l] ale pagal valią Pono Dievo. **Kazimierus** S[^l], kada kiti uliavojo ir linksmai bovijosi, Jisai tada klūpodamas pre durų bažnyčios nakties navet čėse miel dėsi prie Pono Dievo – Dėl to gi apšviestas tuom priklodu **Kazimieriaus** S. kožnas žmogau, netrotyk nei majantko[^l] nei čėso dormai, ale to visko teip uživokie¹⁴, kad būtų su pažitku dėl tavoriščystės žmonių ir su garbe Pono Dievo. –

- 39 **Kazimierus** S. buvo nekaltas akyse Pono Dievo ne tiktai ant dūšios[^l] ale ir ant kūno, terp kitų cnatų, kurių buvo pilnas, šėnavojo neišpasakytai cnatą čystatos arba panystės – Kada rodijo Jam daktarai atmainytie stoną dėl užlaikymo sveikatos ir prailginimo gyvenimo, aprinko sau velei smertį[^l] negu grieką – atsakė: šalin su savo rodomis, atneškite man velei grabą, tegul velei atsigulsiu jame nekaltybėje, negu kad stočia¹⁵ prieš savo Ablubenčių JĖzusą[^l] sumozotas grieku¹⁶ – O tai priklo das dėl visų[^l] jaunikaičiai ir panos, aprinkite sau velei smertį[^l] negu grieką – Atsakykite gundantiemis žodžiais S^o **Kazimieriaus**, šalin su rodomis! kuriomis Dievą mano galėčia užrūstintie ir dūšią prapuldytie – gundančią mislių atmeskite drąsum žodžiu JĖzuso[^l] Pono „Šalin šėtone“¹⁷[^l] vienam Dievui slūžysiu ir Jį mylėsiu – Saugokitės mislių, žodžių, darbų nepriderenčių[^l] ir visokių okazyjų nebežpečnų dėl teip brangios cnatos nekaltybės, o apturėsite garbę ir karūną Patrono šios dienos **Kazimieriaus** Švento – Kaip cната nekaltybės miela yra akyse Pono Dievo, teip neišpasakytai sunkus yra griekas priešingas tai cnatai, – apryč koronių dūšios po smert¹⁸, Dievas tankiai ir sunkiai koroja necnatnykus ir ant šio svieta – už ką Sodomitai sudeginti[^l] //

¹⁴ Čia ir toliau imperat. sg. su formantu *-kie* (~-ki).

¹⁵ Čia ir toliau con. sg. I su formantu *-ia* (~stočiau).

¹⁶ Prob. instr. sg., vel *grieku*.

¹⁷ Mt 4, 10.

¹⁸ ~po mirties.

su riame sumąjuti ir amžinaj pradiuti? Stoj
 ni mienatis, - Maže patėjui vadjo Dievas kvietas.
 ne mienatis ir pasitejdimus vietiuis - Peltogi
 ir musu mesose, kada ir visiu saku girdime,
 Kąjpo raspustauje svietas ir gimvada mienatose
 rejke bijot padabnu Karoniu, pravietros ir lada,
 rejke pakutawote Kąjpo Mmuvokaj ni papub =
 istus det pparpranimo narustinto majesteto
 Dievo. -

4: Karimienus I, su pakutomis, su umarturiamis,
 su pabairnum giuranimu, me tauke sena-
 taves, ne atidejo mog Dievos ant dienos tarnavimo
 Dievui, ak jogaj wiska ta da jaumisteje pulte
 detto greitaj jaumisteje saws bo let 25 metus ku-
 medamas, jau dangu sau uisipalme, jau sroventu
 stoji - Detto ir mias uis tuvm priklode pamo-
 kivi, me tankdami stoj, stoj watanvoj pradekte
 tarmaute Dievui ir jevokok dangaus karabistes,
 me kaita uis dievos ewagethje musta kur apo-
 margoti mus pato Kristus Bonas „Sargibese
 kurioj uisaj uisitikeite, atepj samis fl. mu-
 gaus“ - A.

11 245

A. Sypowski

su žeme sumaišyti ir amžinai pražudyti? o tai už necnatas, – Už ką patapu užliejo Dievas svieta? už necnatas ir pasileidimus visokius – Dėl to gi ir mūsų čėsuose, kada iš visų šalių girdime, kaipo raspustauja svietas ir grimzta necnatose, reikia bijot padabnų koronių, pavietrės ir bado, reikia pakūtavotie kaipo Ninivitai¹⁹ už papildytus²⁰ dėl perprašymo užrūstinto Majestoto Dievo. –

40 **Kazimierus** Sl., su pakūtomis, su umartvenija, su pabažnum gyvenimu, nelaukė senatvės, neatidėjo nuog dienos ant dienos tarnavimo Dievui, ale jogei viską tą da jaunystėje pildė, dėl to greitai jaunystėje savol bo let 25 metus turėdamas, jau dangų sau užsipelnė, jau šventu stojo – Dėl to ir mes visi tuom priklodu pamokyti, nelaukdami ilgai, toj valandoj pradėkime tarnautie Dievui ir ieškotie dangaus karalystės, nes kalba šios dienos Evangelija švental kur apsergsti mus pats JEzusas[!] Ponas[!] „Sargybėje[!] kurioj visai nesitikėsite, ateis Sūnus Žmogaus“²¹ – A.²²

X.²³ Szypowski

¹⁹ =niveviečiai, Ninevės gyventojai, plg. *Jon* 3, 4–10.

²⁰ ~už tai, kas padaryta.

²¹ *Lk* 12, 40.

²² =Amen.

²³ =Kunigas.

